

Radboud Universiteit

Het gebruik van interactionele drogredenen in online
reacties op mannelijke en vrouwelijke opiniemakers

*The use of interactional fallacies in online reactions with regard to
male and female opinion makers*

Bachelorscriptie Communicatie- en Informatiewetenschappen
Bachelor thesis Communication and Information sciences

Naam student: A. S. Vermeulen
Thema : Online discussies met mannen en vrouwen
Begeleider: Dr. H. W. M. Giesbers
Tweede lezer: Dr. L. Vandeberg
Datum: 8 juni 2018
Aantal woorden: 7069

Inhoud

Samenvatting	3
Inleiding	4
Theoretisch kader	4
Argumenteren.....	4
Drogredenen	5
Online discussies	6
Verskil mannen en vrouwen	7
Centrale vraagstelling.....	8
Methode	10
Materiaal.....	10
Procedure.....	11
Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid	12
Statistische toetsing	13
Resultaten	14
Valentie van de reacties.....	14
Gebruik van drogredenen en valentie van de reacties	14
Gebruik van drogredenen reacties op de mannelijke en vrouwelijke opiniemaker	15
Conclusie en discussie	17
Referenties	21
Bijlage: Gecodeerde reacties	24

Samenvatting

Wanneer een opiniemaker zijn mening geeft, zorgt dat voor verschillende reacties. Ook in de online wereld wordt er op opiniemakers gereageerd: er vinden discussies plaats waarbij zowel op mannelijke als op vrouwelijke opiniemakers gereageerd wordt. In discussies kan gebruik worden gemaakt van drogredenen, oftewel foutieve argumenten (Van Eemeren & Snoeck Henkemans, 2011). In dit onderzoek werd gekeken naar de manier waarop er gebruik wordt gemaakt van drogredenen in reacties op mannelijke en vrouwelijke opiniemakers. Daarvoor werden Facebookreacties op artikelen over Lodewijk Asscher en Femke Halsema in de Zwarte Pietendiscussie vergeleken op het gebied van interactionele drogredenen, oftewel drogredenen die de toon van een discussie verhogen (Schellens, 2013). Het doel van dit onderzoek was het ontdekken van een mogelijk verschil in de manier waarop drogredenen worden ingezet in de reacties op Facebook op de mannelijke en de vrouwelijke opiniemaker. Hiervoor werd naar de valentie van de reacties gekeken en werd onderzocht welke drogredenen er in de reacties gebruikt werden. Het bleek dat de reacties op de mannelijke opiniemaker vaker negatief waren en dat de reacties op de vrouwelijke opiniemaker vaker neutraal of positief waren. Verder bleek dat in positieve reacties geen drogredenen voorkwamen. Ook bleek dat in de reacties op de mannelijke opiniemaker vaker directe en indirecte ad hominem werden ingezet dan in de reacties op de vrouwelijke opiniemaker. Dit onderzoek biedt een basis voor verder onderzoek dat nodig is om een duidelijk beeld van het verschil in reacties op mannen en vrouwen in de online wereld te krijgen.

Inleiding

In 2012 barstte de Zwarte Pietendiscussie in Nederland los, een discussie met aan de ene kant mensen die vinden dat het Sinterklaasfeest een discriminerende traditie is waarbij mensen gekwetst worden (College voor de Rechten van de Mens, 2018), aan de andere kant mensen die vinden dat het een onschuldige Nederlandse traditie is die moet blijven voortbestaan. Op dit moment speelt deze discussie nog steeds. Deze discussie vindt grotendeels in de online wereld plaats. Via sociale media en online fora delen mensen hun standpunten en argumenten met elkaar. De online setting is van invloed op de manier waarop er gediscussieerd wordt (Jones, Boulos, Maramba, Skirton & Freeman, 2009). In de online wereld is namelijk meer sprake van anonimiteit dan in de echte wereld en dat heeft een ontremmende werking. Mensen reageren daarom in online discussies feller en extremer dan dat ze zouden doen in *face-to-face* discussies (Thijssen, 2008).

De online wereld wordt gezien als een democratische plaats waar vrijheid en gelijkheid hoog in het vaandel staan (Schoondorp, 2010). Iedereen kan een account op sociale mediaplatforms aanmaken en iedereen kan reacties plaatsen waar en wanneer hij maar wil. Dit wil echter niet zeggen dat er ook op een gelijke manier op iedereen gereageerd wordt. Zo kan er een verschil zijn in de manier waarop er op uitingen van mannen en uitingen van vrouwen gereageerd wordt. Uit onderzoek van Lehtonen (2013) blijkt dat er op een Finse opiniemaakster met veel persoonlijke aanvallen gereageerd werd. Lehtonen heeft echter geen reacties op een mannelijke opiniemaker als vergelijkingsmateriaal gebruikt, dus of er op een mannelijke opiniemaker anders gereageerd zou worden, is niet met zekerheid te zeggen.

Dit onderzoek richt zich op het mogelijke verschil in de manier waarop er op mannen en vrouwen op sociale media gereageerd wordt. Om een vergelijking te kunnen maken tussen de reacties op mannelijke en vrouwelijke opiniemakers is het dus van belang dat er zowel naar de reacties op een man als naar de reacties op een vrouw wordt gekeken.

Theoretisch kader

Argumenteren

Het doel van persuasieve teksten is het beïnvloeden van de attitude van mensen ten opzichte van een bepaald standpunt, oftewel om te overtuigen (Hoeken, Hornikx & Hustinx, 2012). Een voorbeeld van zo'n persuasieve tekst is een discussie. Deelnemers aan een discussie proberen elkaar namelijk van hun eigen standpunt te overtuigen. Ze willen de andere deelnemer(s) laten zien dat zij de waarheid spreken of dat hun idee het beste is.

Een kritische of argumentatieve discussie in termen van de pragmadialectische benadering voldoet aan tien discussieregels (Van Eemeren & Snoeck Henkemans, 2011). De eerste helft van deze discussieregels bestaat uit de vrijheidsregel, de verdedigingsplicht-regel, de standpuntsregel, de relevantieregel en de verzwegen-argumentregel. Dit zijn regels die voorschrijven hoe de deelnemers aan een discussie zich dienen te gedragen om tot een oplossing of compromis te komen. De regels schrijven

voor dat deelnemers aan een discussie elkaar de kans moeten geven hun standpunten, argumenten en twijfel naar voren te brengen, dat ze hun argumenten moeten verdedigen wanneer dit gevraagd wordt en dat een aanval betrekking moet hebben op een standpunt dat daadwerkelijk door de tegenpartij geuit is. Volgens de regels mag een standpunt niet verdedigd worden door non-argumentatie of argumentatie die geen betrekking op het standpunt heeft en mogen discussianten hun tegenstanders niet ten onrechte verzwegen argumenten toe schrijven of zich aan de verantwoordelijkheid voor een van de eigen verzwegen argumenten onttrekken. De tweede helft van de discussieregels bestaat uit de uitgangspuntregel, de geldigheidsregel, de argumentatieschemaregel, de afsluitingsregel en de taalgebruikregel (Van Eemeren & Snoeck Henkemans, 2011). Dit zijn regels die voorschrijven hoe standpunten beoordeeld dienen te worden en hoe een discussie ten einde gebracht moet worden. Volgens deze regels mogen discussianten iets niet ten onrechte als gemeenschappelijk standpunt benoemen en ze mogen ook niet ten onrechte zeggen dat iets geen gemeenschappelijk standpunt is. Ook schrijven deze regels voor dat er geen logische fouten mogen zitten in argumenten die als formeel geldig gepresenteerd worden en verbieden ze discussianten om een argument als voldoende verdedigd te zien wanneer het argument niet volgens een passend argumentatieschema verdedigd is. Daarnaast mag, volgens deze regels, een standpunt dat onvoldoende verdedigd is niet gebruikt worden door de voorstander en mag een onvoldoende verdedigd standpunt geen twijfel veroorzaken bij de tegenstander. Bovendien moeten deelnemers aan een discussie duidelijke argumenten gebruiken en mogen zij de argumenten van de tegenstander niet expres verkeerd uitleggen.

In discussies willen mensen hun gelijk behalen zonder daarbij gezichtsverlies te lijden, ze willen dus een bepaalde status behouden (Van Eemeren & Houtlosser, 2006). Mensen proberen een manier te vinden waarop ze hun gelijk kunnen behalen zonder daarbij gebruik te maken van foutieve argumenten. Mensen zoeken daarbij naar een manier om gebruik te maken van goede argumenten en tegelijkertijd wordt naar retorische middelen gezocht, die binnen de grenzen van het ideaalbeeld van een kritische discussie passen, om de ander te overtuigen. Het zoeken naar een balans tussen het gebruik van goede argumenten en het gebruik van retorische middelen wordt binnen de pragmadialectische benadering strategisch manoeuvreren genoemd en is onderdeel van de argumentatietheorie.

Drogredenen

Wanneer een van de reeds genoemde discussieregels overtreden wordt, is er sprake van een drogreden (Van Eemeren & Snoeck Henkemans, 2011). Volgens Schellens (2013) kan er een onderscheid gemaakt worden tussen formeel-logische, argumentatieve en interactionele drogredenen. Bij een formeel-logische drogreden wordt gebruik gemaakt van een redeneerschema dat niet klopt, bijvoorbeeld wanneer een onterecht causaal verband wordt geschetst. Bij een argumentatieve drogreden wordt een argumentatieschema op onjuiste wijze gebruikt, bijvoorbeeld wanneer er een verkeerde vergelijking wordt gemaakt. Een interactionele drogreden is een reactie in de vorm van een persoonlijke aanval (Walton, 1998). Volgens Schellens (2013) hebben interactionele drogredenen een negatieve invloed op

de onderlinge verhoudingen tussen de deelnemers aan een discussie. De beschadiging van deze verhoudingen beïnvloedt de toon van de discussie.

In het onderzoek van Schellens (2013) worden vier interactionele drogredenen beschreven. Drie van deze drogredenen kunnen onder de ad hominem geschaard worden, die zo genoemd wordt omdat het een aanval op de persoon is (Van Eemeren & Snoeck Henkemans, 2011). Ad hominem argumenten zijn drogredenen, omdat zij de vrijheidsregel, die stelt dat de deelnemers aan een discussie elkaar de vrijheid moeten bieden om hun standpunten en meningen te uiten, overtreden. De ad hominem kent drie verschillende varianten: de directe ad hominem, de indirecte ad hominem en het tu quoque-argument.

Bij de eerste vorm, de directe of abusive ad hominem, wordt een directe persoonlijke aanval op de tegenstander gepleegd (Schellens, 2013). Iemand gaat niet in op het standpunt of argument van de tegenstander, maar valt deze persoonlijk aan. Dit is een drogreden, omdat de persoonlijkheid van de discussiant niets over de kwaliteit van zijn argumenten zegt (Van Eemeren & Snoeck Henkemans, 2011).

De tweede vorm van een interactionele drogreden is de indirecte ad hominem, die ook circumstantial ad hominem genoemd wordt (Schellens, 2013). Hierbij wordt de tegenstander ervan beschuldigd dat hij ergens persoonlijk baat bij heeft en dat hij daarom de zaken enkel vanuit een bepaald perspectief bekijkt (Van Eemeren & Snoeck Henkemans, 2011). Dit is een drogreden, omdat het kijken vanuit een bepaald perspectief of het hebben van bepaalde belangen niet hoeft te betekenen dat iemands argumenten onzuiver zijn.

De derde interactionele drogreden die Schellens (2013) bespreekt, is het tu quoque-argument. Hierbij wordt beweerd dat de tegenstander met eerdere uitspraken of eerder gedrag duidelijk heeft gemaakt dat hij het eens was met een standpunt waar hij het nu niet (meer) eens is, of andersom. Er wordt geprobeerd aan te tonen dat de woorden en de daden van de tegenstander niet overeenkomen. Dat iemand iets anders doet dan dat hij zegt betekent echter niet direct dat zijn standpunt niet klopt (Van Eemeren & Snoeck Henkemans, 2011).

Naast de drie varianten van het ad hominem-argument noemt Schellens (2013) nog een vierde variant van de interactionele drogreden, namelijk de drogreden van de stroman. Dit type argument is een drogreden, omdat de standpuntsregel, die stelt dat een aanval geen betrekking mag hebben op een standpunt dat niet door de andere partij naar voren is gebracht, overtreden wordt. Bij deze drogreden wordt de tegenstander een standpunt toegeschreven of wordt een vertekend beeld van het standpunt van de tegenstander gegeven, waardoor het eenvoudiger wordt om het standpunt onderuit te halen.

Online discussies

Met de komst van computers en sociale media is er een nieuw soort discussie ontstaan: de online discussie (Ellison, Hancock & Toma, 2011). Dit is een discussie die niet *face-to-face*, maar in de online wereld plaatsvindt. Een gebied waarop *face-to-face* communicatie en online communicatie van elkaar verschillen is de mate van anonimiteit. In *face-to-face* communicatie is iemand zichtbaar en bestaat de

mogelijkheid om iemands lichaamstaal en mimiek te bekijken. Online bestaat de optie om dit verborgen te houden, bijvoorbeeld wanneer er via getypte berichten gecommuniceerd wordt. In de echte wereld biedt het uiterlijk inzicht in wat voor persoon iemand is. Het is bijvoorbeeld vaak zichtbaar welk geslacht iemand heeft en wat zijn afkomst is. Online bestaat de optie om compleet anoniem te blijven en bestaat de mogelijkheid om persoonlijk informatie en foto's te delen. Er kan echter ook de keuze gemaakt worden om persoonlijke informatie geheim te houden of om erover te liegen (Schoondorp, 2010).

De online anonimiteit heeft invloed op de manier van communiceren (Jones et al., 2009). Door het ontremmende effect van sociale media durven mensen online hun mening op veel extremere wijze te uiten dan in de echte wereld. Ook zorgt anonimiteit ervoor dat mensen sneller en extremer negatief durven te reageren op anderen, er wordt online bijvoorbeeld sneller gescholden. Dit negatieve taalgebruik en het schelden worden *flaming* genoemd (Belk, 2013). Online communicatie heeft echter niet alleen negatieve effecten. Het voeren van online discussies is voor sommige mensen van therapeutische waarde (Belk, 2013). Online moeten de gedachten en meningen uitgeschreven worden. Daarom zullen de schrijvers van een reactie langer nadenken over de formulering van een bericht dan over wat zij zullen zeggen in een gesproken discussie. Dit leidt tot zelfreflectie: er wordt dieper nagedacht over de eigen ideeën. Een ander positief effect van online discussies is dat deze aan meer zelfvalidatie kunnen bijdragen (Belk, 2013). Wanneer mensen online hun mening geven, kunnen ze gesteund en toegejuicht worden door andere mensen. Dat geeft veel mensen een goed gevoel. Door de bijval van andere mensen voelen mensen zich gehoord en gewaardeerd en krijgen ze het gevoel dat hun mening ergens toe doet.

De ontremmende werking van online anonimiteit, die Jones et al. (2009) beschrijven, heeft ook effect in politieke discussies (Thijssen, 2008). Volgens Thijssen zijn mensen in de echte wereld vaak bang om hun politieke mening te geven of durven mensen niet volledig te zeggen wat ze denken, omdat ze denken dat ze dan veroordeeld zullen worden door de mensen om hen heen. Online is die angst minder groot en durven mensen veel harder en eerlijker hun mening te geven. Dit betekent dat er op een andere manier gecommuniceerd wordt op sociale media. Er bestaat dus een kans dat de interactionele drogredenen die Schellens (2013) in zijn onderzoek beschrijft, in de online wereld op een andere manier gebruikt worden dan in *face-to-face* communicatie.

Verschil mannen en vrouwen

Sociale media worden gezien als een vorm van democratisering (Schoondorp, 2010). Sociale media bieden hun gebruikers een vorm van vrijheid, omdat zij kunnen zeggen wat ze willen, wanneer ze dat willen en hoe ze dat willen. Gebruikers zijn ook vrij om zelf te bepalen met wie zij hun berichten willen delen. Het is mogelijk om berichten met mensen van over de hele wereld te delen, maar er bestaan ook mogelijkheden om berichten af te schermen zodat de berichten slechts voor een bepaald publiek

zichtbaar zijn. Sociale media bieden gebruikers dus de vrijheid om zelf te kiezen waarover ze willen schrijven en met welke mensen ze dat willen delen.

Naast vrijheid bieden sociale media volgens Schoondorp (2010) ook gelijkheid voor hun gebruikers. Op sociale media is geen sprake van machtsverschillen en er zijn geen mensen van wie de mond gesnoerd wordt. Iedereen heeft de kans om een account aan te maken en berichten te plaatsen. Op sociale media gelden echter wel dezelfde wetten als in de echte wereld met betrekking tot discriminatie en smaad (Asscher, 2002). Hoewel iedereen een gelijke kans krijgt om berichten te schrijven en te delen is het de vraag of er op alle mensen op een gelijke manier gereageerd wordt.

Mannen en vrouwen communiceren anders op sociale media. Uit onderzoek van Herring (1994) bleek dat mannen meer over zichzelf praten en meer sarcasme gebruiken dan vrouwen, en dat vrouwen meer aandacht hebben voor anderen en anderen eerder ondersteunen dan mannen. Het onderzoek van Herring is echter in 1994 gepubliceerd en is wellicht niet representatief voor de huidige situatie, omdat die in de loop der jaren veranderd kan zijn. Herring heeft bovendien alleen onderzocht hoe mannen en vrouwen communiceren. Over de manier waarop er op mannen en vrouwen gereageerd wordt is nog weinig bekend, maar volgens Lehtonen (2013) is het mogelijk dat vrouwen minder serieus worden genomen dan mannen.

Om te onderzoeken of er op vrouwen anders gereageerd wordt dan op mannen heeft Lehtonen (2013) de commentarensecties van twee Finse kranten vergeleken. Er werd gekeken naar de manier waarop er op een vrouwelijke opiniemaker gereageerd werd. Tijdens het onderzoek stuitte Lehtonen op commentaren waarin stond dat de vrouw in kwestie niet over genoeg kennis zou beschikken, dat ze te veel persoonlijk betrokken zou zijn bij het onderwerp gezien haar professionele belangen en haar politieke interesses en dat ze haar persoonlijke trauma's en onvolwassenheid te veel liet zien in het artikel. Dit zijn persoonlijke aanvallen, *ad hominem*, in de richting van deze vrouw. Het is de vraag of er op een mannelijke opiniemaker op gelijke wijze gereageerd zou worden.

Centrale vraagstelling

Uit het onderzoek van Thijssen (2008) bleek dat mensen zich in online discussies feller durven te uiten. Uit het onderzoek van Van Eemeren & Houtlosser (2006) bleek dat mensen graag hun gelijk behalen, maar dat ze daarbij geen gezichtsverlies willen lijden. Hieruit ontstaat de vraag hoe strategisch gemanoeuvreed wordt en hoe gebruikt wordt gemaakt van interactionele drogredenen in online discussies. De antwoorden op deze vraag zullen inzicht bieden in de manier waarop mensen in een bepaald domein van de samenleving gebruik maken van argumentatiemodellen die door argumentatietheoretici ontworpen zijn.

Hoewel Lehtonen (2013) heeft onderzocht hoe er in de online wereld op vrouwen gereageerd wordt, maakt zij geen gebruik van vergelijkingsmateriaal in de vorm van reacties op een artikel over een man. Om een vergelijking te kunnen maken tussen de manier waarop er op mannen en op vrouwen gereageerd wordt, zal er ook naar de reacties op minstens één mannelijke opiniemaker gekeken moeten

worden. In dit onderzoek zal daarom zowel naar de reacties op een man als naar de reacties op een vrouw gekeken worden. Bovendien lag bij het onderzoek van Lehtonen geen nadruk op het gebruik van interactionele drogredenen. Daar zal in dit onderzoek wel aandacht aan worden geschonken.

Om de vraag te beantwoorden in hoeverre er een verschil is tussen de manier waarop er op mannen en op vrouwen gereageerd wordt, wordt in deze studie onderzocht of er een verschil bestaat in het gebruik van drogredenen bij het reageren op mannelijke en op vrouwelijke opiniemakers in online discussies.

Hieruit is de volgende onderzoeksvraag tot stand gekomen:

Wat zijn de verschillen in het gebruik van drogredenen in positieve en negatieve reacties op een uitgesproken standpunt van een man en een vrouw?

Daaraan zijn de volgende deelvragen toegevoegd:

1. Wat zijn de verschillen in het aantal positieve en negatieve reacties op het aangenomen standpunt van de mannelijke en vrouwelijke opiniemaker?
2. Welke interactionele drogredenen worden er gebruikt door deelnemers aan de discussie op het standpunt van de vrouwelijke opiniemaker?
3. Welke interactionele drogredenen worden er gebruikt door deelnemers aan de discussie op het standpunt van de mannelijke opiniemaker?

Methode

Het doel van dit onderzoek is te ontdekken of er een verschil is in de manier waarop er op vrouwelijke en mannelijke opiniemakers gereageerd wordt. Daarbij ligt de focus op het gebruik van interactionele drogredenen.

Materiaal

In dit onderzoek werd besloten zowel naar de reacties op een man als naar de reacties op een vrouw te kijken. De reacties op een artikel dat de mening van Lodewijk Asscher beschreven heeft en de reacties op een artikel dat door Femke Halsema geschreven is zullen worden vergeleken. De artikelen gingen over de mening van Asscher en Halsema met betrekking tot de Zwarte Pietendiscussie. Het artikel over Asscher verscheen op 29 augustus 2015 op de website van RTL Nieuws en het artikel van Halsema verscheen op 15 oktober 2013 op de website van De Correspondent.

Zowel Asscher als Halsema is fractievoorzitter (geweest). Asscher is sinds 2017 fractievoorzitter van de PvdA (PvdA, z.d.) en Halsema was tot 2010 fractievoorzitter van GroenLinks (GroenLinks, z.d.). De meningen van de politici die in de artikelen naar voren kwamen waren vergelijkbaar: ze vonden allebei dat de Zwarte Pieten traditie gebaat is bij verandering, omdat er mensen waren die het als beledigend en kwetsend ervoeren. Er werd bewust voor twee personen met een vergelijkbare status en met vergelijkbare visies gekozen, om te zorgen dat de verschillen in de reacties op hun artikelen zo veel mogelijk terug te leiden waren tot het feit dat het reacties op een man en een vrouw waren. Desondanks konden zaken zoals politieke kleur, inhoudelijke argumentatie, bestaande attitude, schrijfstijl en het medium altijd een rol bij de beoordeling van iemands standpunt spelen. Dit werd ondervangen door het feit dat er tien andere bachelorstudenten waren die ieder ook onderzoek naar de reacties op een man en een vrouw deden. Wanneer in de verschillende onderzoeken vergelijkbare resultaten in de reacties op mannen en vrouwen aangetoond zouden worden, zouden de resultaten gegeneraliseerd kunnen worden voor de geslachten.

Omdat er onderzocht werd in welke mate mensen in online reacties gebruik maakten van interactionele drogredenen, werden voor dit onderzoek Facebookreacties verzameld. Er werd voor Facebook gekozen, omdat het een medium is waartoe iedereen toegang heeft en omdat het een medium is dat gebruikers toestaat om reacties onder een artikel te plaatsen. Hoewel de artikelen geplaatst werden op de websites van RTL Nieuws en De Correspondent, was er bij beide artikelen de mogelijkheid om via Facebook te reageren. Bij het artikel over Asscher was het mogelijk om via de website van RTL Nieuws in te loggen met een Facebookaccount en zo een reactie te plaatsen. Het artikel van Halsema was gedeeltelijk op Facebook geplaatst (Zwarte Piet is racisme, 2013). Bij dat gedeelte stond een link die gebruikt kon worden om het gehele artikel op de website van De Correspondent te lezen. Reageren kon echter via Facebook onder het stuk tekst dat daar was gepubliceerd.

Bij het artikel van Asscher waren 211 reacties geplaatst en bij het artikel van Halsema waren 187 reacties geplaatst. De reacties op het artikel over Lodewijk Asscher waren allemaal in 2015 geplaatst, dus direct nadat het artikel verschenen was. De reacties op het artikel van Femke Halsema waren allemaal in 2013 geplaatst, dus ook direct na verschijning van het artikel. 98 reacties op het artikel over Asscher waren gericht aan de opiniemaker, bij het artikel van Halsema was dat bij 56 reacties het geval. Om een duidelijk beeld te krijgen van het gebruik van drogredenen in reactie op de opiniemakers, werden alleen de reacties die aan de opiniemakers gericht zijn meegenomen in de analyse. Om een goede vergelijking te kunnen maken zijn daarom enkel de eerste 56 reacties op Asscher meegenomen in de analyse.

Bij de reactie stond een naam en een foto van de reageerder. Het is echter niet helemaal zeker dat deze informatie klopte. Een schrijver kan zich ook als iemand anders voordoen of via het account van iemand anders een reactie geplaatst hebben (Schoondorp, 2010). Daarom werd de keuze gemaakt geen onderscheid te maken tussen mannelijke en vrouwelijke reageerders.

Het materiaal werd verzameld door een student Communicatie- en Informatiewetenschappen van de Radboud Universiteit in Nijmegen. Andere studenten onderzochten voor hun bachelorscriptie ook het verschil in de manier waarop er op mannen en op vrouwen gereageerd werd. Zij maakten daarbij gebruik van reacties op andere artikelen met doorgaans andere onderwerpen. In de discussiesectie van deze scriptie kunnen de resultaten van die onderzoeken vergeleken worden met dit onderzoek.

Procedure

De reacties die werden geanalyseerd waren in geschreven vorm beschikbaar. De data werden gecodeerd door de onderzoeker zelf. Alle reacties werden bekeken, ook de reacties van verschillende reageerders op elkaar, maar alleen de reacties die betrekking hadden op de opiniemaker werden meegenomen in het onderzoek.

De data werden door middel van vijf stappen gecodeerd:

1. Wordt er gereageerd op de opiniemaker?

Deze vraag had twee antwoordmogelijkheden met een nominaal meetniveau.

- a. Ja
- b. Nee

2. Welke valentie heeft de reactie?

Deze vraag had drie antwoordmogelijkheden met een nominaal meetniveau. De antwoordmogelijkheden waren gebaseerd op de methode die Lehtonen (2013) gebruikte in haar onderzoek naar de reacties op een opiniemaakster.

- a. Positief: de reactie heeft een positieve valentie.
- b. Negatief: de reactie heeft een negatieve valentie.

- c. Neutraal/ambigu: de reactie heeft een neutrale of niet-identificeerbare valentie.
3. Wordt in de reactie een drogreden gebruikt?
- Deze vraag had twee antwoordmogelijkheden met een nominaal meetniveau.
- c. Ja
  - d. Nee
4. Wanneer er een drogreden wordt gebruikt, welke variant wordt er gebruikt?
- Hier waren vier antwoordmogelijkheden met een nominaal meetniveau. De definities die Schellens (2013) in zijn onderzoek voor de drogredenen heeft gebruikt, waren ook op dit onderzoek van toepassing.
- a. Directe variant ad hominem: directe persoonlijke aanval op de tegenstander.
  - b. Indirecte variant ad hominem: de tegenstander wordt ervan beschuldigd dat hij een persoonlijk voordeel uit iets kan halen, waardoor hij alleen nog vanuit een bepaald perspectief kan kijken.
  - c. Tu quoque variant ad hominem: er wordt beweerd dat de woorden en de daden van de tegenstander met elkaar in strijd zijn.
  - d. Drogreden van de stroman: de tegenstander wordt een standpunt toegeschreven of er wordt een vertekend beeld van het standpunt van de tegenstander gegeven.
5. Er werd een mogelijkheid open gehouden om opvallende zaken te noteren of aanvullingen te doen, waaronder eventueel andere drogredenen die als interactioneel aangemerkt konden worden. Deze vraag had open antwoorden met een nominaal meetniveau.

Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid

De eerste dertig reacties werden door twee codeurs gecodeerd. Over deze coderingen werden Cohen's kappa's berekend. Op deze manier werd de subjectiviteit uit de codering gehaald en werd de betrouwbaarheid verhoogd.

De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de variabele Reactie op de opiniemaker was goed: $\kappa = .87, p < .001$. De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de variabele Valentie van de reactie was goed: $\kappa = .81, p < .001$. De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de variabele Gebruik directe variant ad hominem was goed: $\kappa = .76, p < .001$. De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de variabele Gebruik indirecte variant ad hominem was goed: $\kappa = .78, p < .001$. De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de variabele Gebruik tu quoque variant ad hominem was goed: $\kappa = .84, p < .001$. De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de variabele Gebruik drogreden van de stroman was adequaat: $\kappa = .63, p < .001$. Na overleg zijn de codeurs tot overeenstemming gekomen en was de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de variabele Gebruik drogreden van de stroman goed: $\kappa = .84, p < .001$. De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de variabele Overige opvallende zaken was goed: $\kappa = 1.000, p < .001$.

Tijdens het coderen bleek dat er ook veelvuldig gebruik werd gemaakt van de ad misericordiam en de ad populum in de reacties. Er werd daarom besloten om deze twee drogredenen ook te coderen. Wanneer iemand een ad misericordiam inzet, betekent dat dat diegene medelijden bij de lezer probeert te wekken (Walton, 2016). Bij het gebruik van een ad populum probeert iemand zijn gelijk te behalen door te beweren dat hij voor datgene pleit dat iedereen of een grote groep graag wil, zonder dat daarvoor expliciet bewijs wordt gegeven (Walton, 1980).

Statistische toetsing

Om het gebruik van interactionele drogredenen in online discussies te analyseren werd gebruik gemaakt van Chi-kwadraattoetsen.

Resultaten

Om te kunnen onderzoeken of er een verschil was in de manier waarop op mannelijke en vrouwelijke opiniemakers gereageerd werd, werden Chi-kwadraattoetsen gebruikt. Middels deze toetsen werden reacties op Asscher en Halsema vergeleken.

Valentie van de reacties

In totaal werden 112 reacties geanalyseerd. In tabel 1 is de valentie van de reacties te zien. Uit de Chi-kwadraattoets tussen de valentie van de reactie en het geslacht van de opiniemaker bleek een significant verband te bestaan ($\chi^2(2) = 21.37, p = <.001$). In reacties op de vrouwelijke opiniemaker was er vaker sprake van positieve valentie (32.1%) dan in reacties op de mannelijke opiniemaker (5.4%). In reacties op de vrouwelijke opiniemaker (25%) was ook vaker sprake van neutrale valentie dan in reacties op de mannelijke opiniemaker (10.7%). In reacties op de mannelijke opiniemaker (83.9%) was vaker sprake van negatieve valentie dan in reacties op de vrouwelijke opiniemaker (42.9%).

Tabel 1. Het aantal reacties op de mannelijke en vrouwelijke opiniemaker met een positieve, negatieve en neutrale valentie.

	Man	Vrouw	Totaal
Positief	3 ^a (5.4%)	18 ^b (32.1%)	21 (18.8%)
Negatief	47 ^a (83.9%)	24 ^b (42.9%)	71 (63.4%)
Neutraal	6 ^a (10.7%)	14 ^b (25%)	20 (17.9%)
Totaal	56 (100%)	56 (100%)	112 (100%)

Gebruik van drogredenen en valentie van de reacties

In totaal werd in 68 reacties (60.7%) gebruik gemaakt van drogredenen. In positieve reacties werden geen drogredenen gebruikt. Tabel 2 laat zien hoe vaak er drogredenen werden gebruikt in positieve, neutrale en negatieve reacties op de mannelijke en vrouwelijke opiniemaker. Uit de Chi-kwadraattoets tussen het gebruik van drogredenen en de valentie van de reacties bleek geen significant verband te bestaan ($\chi^2(1) = 1.394, p = .238$).

Tabel 2. Het aantal positieve, negatieve en neutrale reacties op de mannelijke en vrouwelijke opiniemaker waarin drogredenen werden ingezet.

	Man	Vrouw	Totaal
Positief	0 (0.0%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
Neutraal	3 ^a (7.0%)	4 ^a (16%)	7 (100%)
Negatief	40 ^a (93%)	21 ^a (84%)	61 (100%)
Totaal	43 (100%)	25 (100%)	68

Gebruik van drogredenen reacties op de mannelijke en vrouwelijke opiniemaker

In totaal werd er 99 keer van een drogreden gebruik gemaakt. 66.7% van de drogredenen werd in de reacties op de mannelijke opiniemaker gebruikt, de overige 33.3% van de drogredenen werd in reactie op de vrouwelijke opiniemaker gebruikt. Zowel in de positieve reacties op de mannelijke opiniemaker als in de positieve reacties op de vrouwelijke opiniemaker werd er geen gebruik gemaakt van drogredenen. Er is daarom ook geen verschil tussen de geslachten wat betreft het gebruik van drogredenen in positieve reacties te vinden. Tabel 3 laat zien van welke drogredenen er in de overige reacties gebruik gemaakt werd.

Tabel 3. Het gebruik van drogredenen in reacties op de mannelijke en vrouwelijke opiniemaker.

		Man	Vrouw	Totaal
Direct	Ja	27 ^a (48.2%)	13 ^b (23.2%)	40 (35.7%)
	Nee	29 ^a (51.8%)	43 ^b (76.8%)	72 (64.3%)
	Totaal	56 (100%)	56 (100%)	112 (100%)
Indirect	Ja	9 ^a (16.1%)	0 ^b (0%)	9 (8%)
	Nee	47 ^a (83.9%)	56 ^b (100%)	103 (92%)
	Totaal	56 (100%)	56 (100%)	112 (100%)
Tu quoque	Ja	8 ^a (14.3%)	3 ^a (5.4%)	11 (9.8%)
	Nee	48 ^a (85.7%)	53 ^a (94.6%)	101 (90.2%)
	Totaal	56 (100%)	56 (100%)	112 (100%)
Stroman	Ja	5 ^a (8.9%)	4 ^a (7.1%)	9 (8%)
	Nee	51 ^a (91.1%)	52 ^a (92.9%)	103 (92%)
	Totaal	56 (100%)	56 (100%)	112 (100%)
Ad misericordiam	Ja	10 ^a (17.9%)	7 ^a (12.5%)	17 (15.2%)
	Nee	46 ^a (82.1%)	49 ^a (87.5%)	95 (84.4%)
	Totaal	56 (100%)	56 (100%)	112 (100%)
Ad populum	Ja	7 ^a (12.5%)	6 ^a (10.7%)	13 (11.6%)
	Nee	49 ^a (87.5%)	50 ^a (89.3%)	99 (88.4%)
	Totaal	56 (100%)	56 (100%)	112 (100%)
Totaal		66 (66.7%)	33 (33.3%)	99 (100%)

Uit de Chi-kwadraattoets tussen het gebruik van de directe ad hominem in de reacties en het geslacht van de opiniemaker bleek een significant verband te bestaan ($\chi^2 (1) = 7.622, p = .006$). Een directe ad hominem kwam relatief vaker voor in reacties op de mannelijke opiniemaker (48.2%) en relatief minder vaak in de reacties op de vrouwelijke opiniemaker (23.2%). Een directe ad hominem is te vinden in de reactie:

“Randdebiel die Asscher.”

Uit de Chi-kwadraattoets tussen het gebruik van de indirecte ad hominem in de reacties en het geslacht van de opiniemaker bleek een significant verband te bestaan ($\chi^2 (1) = 9.786, p = .002$). Een indirecte ad hominem kwam relatief vaker voor in reacties op de mannelijke opiniemaker (16.1%) en kwam helemaal niet voor in de reacties op de vrouwelijke opiniemaker (0%). Een indirecte ad hominem is bijvoorbeeld ingezet in een reactie op de mannelijke opiniemaker:

“Tja, je kunt je beter met Zwarte Piet bemoeien; anders moet je misschien wel ergens anders ingrijpen.”

Uit de Chi-kwadraattoets tussen het gebruik van de tu quoque ad hominem in de reacties en het geslacht van de opiniemaker bleek geen significant verband te bestaan ($\chi^2 (1) = 2.52, p = .112$). Een tu quoque ad hominem kwam in de volgende reactie voor:

“Halsema is geen racist maar haalt wel haar kinderen van een zwarte school af.”

Uit de Chi-kwadraattoets tussen het gebruik van de drogreden van de stroman in de reacties en het geslacht van de opiniemaker bleek geen significant verband te bestaan ($\chi^2 (1) = .121, p = .728$). Een drogreden van de stroman werd in een reactie op de mannelijke opiniemaker gebruikt:

“Dus als Zwarte piet een symbool is van onderdrukte slaven, dan is Sinterklaas (zijn “baas”) dus de slavendrijver.”

Uit de Chi-kwadraattoets tussen het gebruik van de ad misericordiam in de reacties en het geslacht van de opiniemaker bleek geen significant verband te bestaan ($\chi^2 (1) = .624, p = .430$). In de volgende reactie op de mannelijke opiniemaker kwam een ad misericordiam voor:

“Ik voel me gekwetst door de intolerantie van deze egoïsten die ons niet een onschuldig kinderfeestje gunnen.”

Uit de Chi-kwadraattoets tussen het gebruik van de ad populum in de reacties en het geslacht van de opiniemaker bleek geen significant verband te bestaan ($\chi^2 (1) = .087, p = .768$). De ad populum werd in een reactie op de vrouwelijke opiniemaker gebruikt:

“Dus waarom vast houden aan een figuur dat door steeds meer Nederlanders en de rest van de wereld als racistisch wordt gezien?”

Conclusie en discussie

In dit onderzoek werd onderzocht of er verschillen zijn in de manier waarop er op mannelijke en vrouwelijke opiniemakers gereageerd wordt. Daarbij lag de focus op de valentie van de reacties en het gebruik van drogredenen in de reacties. Hierbij werden een hoofdvraag en drie deelvragen opgesteld. De eerste deelvraag ging over de verschillen tussen positieve en negatieve reacties op het aangenomen standpunt van de mannelijke en vrouwelijke opiniemaker. Uit het onderzoek bleek dat 63.4% van de online reacties een negatieve valentie had en dat 18.8% van de online reacties een positieve valentie had. Van de reacties van Asscher had 83.9% een negatieve valentie en van de reacties op Halsema had 42.9% een negatieve valentie. Op de vrouwelijke opiniemaker werd dus vaker positief of neutraal gereageerd en op de mannelijke opiniemaker werd vaker negatief gereageerd.

Uit onderzoek van Schoondorp (2010) bleek dat er op internet meer sprake van vrijheid en gelijkheid is dan in de echte wereld. De mensen die op de opiniemakers gereageerd hebben, hebben gebruik gemaakt van de vrijheid die er op het internet is: zij konden in hun reacties schrijven wat ze wilden. Wanneer er sprake zou zijn van complete gelijkheid tussen de mannelijke en de vrouwelijke opiniemaker, zouden er even veel negatieve en positieve reacties op Asscher en Halsema moeten voorkomen. Omdat er meer negatieve reacties op Asscher dan op Halsema waren, is er in dit onderzoek geen sprake van volledige gelijkheid tussen de mannelijke en de vrouwelijke opiniemaker.

In het onderzoek van Lehtonen (2013) werd op een vrouwelijke opiniemaker op een negatieve manier gereageerd, de opiniemaakster werd niet serieus genomen. Naar aanleiding van het onderzoek van Lehtonen ontstond dan ook de vraag of er op een verschillende manier op mannen en vrouwen op het internet gereageerd wordt. De bevindingen van dit onderzoek lijken in strijd met de bevindingen van Lehtonen te zijn, omdat er in dit onderzoek negatiever op de mannelijke opiniemaker dan op de vrouwelijke opiniemaker gereageerd werd. In het onderzoek van Lehtonen waren echter geen reacties op een man als vergelijkingsmateriaal gebruikt. Het zou dus zo kunnen zijn dat er weliswaar op vrouwen negatief gereageerd wordt, maar dat er op vergelijkbare mannen nog negatiever gereageerd zou worden. Deze vraag zou door vervolgonderzoek naar de valentie van reacties op mannen en vrouwen beantwoord kunnen worden.

In het onderzoek van Ellison, Hancock & Toma (2011) werd beschreven dat er in online reacties geen mimiek of lichaamstaal van schrijvers te zien is. Dit kan het moeilijker maken om een bericht op de juiste manier te interpreteren. In dit onderzoek werd de valentie van reacties als positief, neutraal of negatief bestempeld. Het is echter de vraag of de reacties die voor dit onderzoek gebruikt zijn ook daadwerkelijk op die manier geïnterpreteerd dienden te worden. Het ontbreken van mimiek en lichaamstaal zou er bijvoorbeeld toe geleid kunnen hebben dat een sarcastische negatieve reactie onterecht als positief gecodeerd werd. Dit is een probleem dat bij de online wereld hoort en dat alleen te vermijden is wanneer de reageerders expliciet gevraagd wordt wat zij met hun reactie bedoelden. Het is de vraag of het in vervolgonderzoek noodzakelijk is om te achterhalen wat de echte valentie van een

reactie was, aangezien reacties van internetgebruikers in de echte wereld ook verkeerd geïnterpreteerd kunnen worden door het gebrek aan mimiek en lichaamstaal.

Er werden verschillen gevonden wat betreft de aanwezigheid van drogredenen in positieve, negatieve en neutrale reacties. In geen enkele positieve reactie werd gebruik gemaakt van drogredenen. In negatieve en neutrale reacties werd daarentegen wel gebruik gemaakt van drogredenen. Schellens (2013) toonde met zijn onderzoek aan dat het gebruik van drogredenen een gespannen sfeer tussen de deelnemers aan een discussie creëert. Deze gespannen sfeer zou volgens Schellens toonverhogend zijn. Het onderzoek van Schellens biedt daarmee een mogelijke verklaring voor de resultaten van dit onderzoek. Wanneer er gebruik wordt gemaakt van een drogreden werkt dat toonverhogend. Positieve reacties zouden gezien kunnen worden als reacties die geen verhoogde toon hebben. Dat zou kunnen verklaren waarom zij geen drogredenen bevatten: wanneer een reactie een drogreden zou bevatten, zou dat toonverhogend werken en dat zou ervoor zorgen dat de reactie automatisch een neutrale of negatieve valentie heeft.

Van Eemeren & Houtlosser (2006) bespraken in hun onderzoek dat deelnemers aan discussies vaak laveren tussen het gebruik van goede argumenten en het behalen van hun gelijk. In de positieve reacties op Asscher en Halsema werden geen drogredenen gebruikt. De schrijvers van de positieve reacties riskeerden dus geen gezichtsverlies wegens het gebruik van drogredenen. In de neutrale en negatieve reacties werden wel drogredenen gebruikt en daarom liepen de schrijvers van deze reacties wel de kans op gezichtsverlies. Wellicht wordt bij neutrale en negatieve reacties minder op het vermijden van drogredenen gelet, omdat het mensen het dan belangrijker vinden om hun gelijk te behalen. Bij negatieve reacties zou dat bijvoorbeeld met woede of verdriet te maken kunnen hebben. Een mogelijke verklaring is dat iemand die in een boze of verdrietige bui een reactie schrijft, minder aandacht schenkt aan het vermijden van drogredenen en meer aandacht schenkt aan het overbrengen van zijn mening.

De tweede en derde deelvraag gingen over het gebruik van de drogredenen in reactie op de mannelijke en de vrouwelijke opiniemaker. In dit onderzoek werden in eerste instantie de drogredenen die door Schellens als interactioneel bestempeld werden onderzocht: de directe ad hominem, de indirecte ad hominem, de tu quoque ad hominem en de drogreden van de stroman. Uiteindelijk werden ook de ad misericordiam en de ad populum daaraan toegevoegd. Het bleek dat er in de reacties op Asscher vaker gebruik werd gemaakt van drogredenen dan in de reacties op Halsema: tweederde van de drogredenen werd in de reacties op de mannelijke opiniemaker gebruikt. Voor twee drogredenen werd een verschil tussen Asscher en Halsema gevonden: zowel de directe als de indirecte ad hominem werden vaker in de reacties op de mannelijke opiniemaker dan in de reacties op de vrouwelijke opiniemaker gebruikt. Er werd zelfs geen enkele keer gebruik gemaakt van een indirecte ad hominem in de reacties op de vrouwelijke opiniemaker. In het gebruik van de andere drogredenen werd geen verschil tussen de reacties op de mannelijke en de vrouwelijke opiniemaker gevonden. Deze drogredenen kwamen allemaal zowel in de reacties op de mannelijke opiniemaker als in de reacties op de vrouwelijke opiniemaker voor.

Er is geen eenduidige verklaring waarom de directe en de indirecte ad hominem meer in de reacties op de mannelijke opiniemaker dan in de reacties op de vrouwelijke opiniemaker gebruikt werden. Mogelijke verklaringen zijn dat mensen een slechter beeld van mannen dan van vrouwen zouden kunnen hebben of dat mensen op basis van voorgaande kennis over de opiniemakers bepaalde oordelen over hen hebben. Echter, om het verschil in de manier waarop de directe en de indirecte ad hominem in de reacties op de opiniemakers ingezet worden te kunnen verklaren, is vervolgonderzoek noodzakelijk.

Uit het onderzoek van Thijssen (2008) bleek dat de anonimiteit op het internet een ontremmende werking heeft, waardoor mensen eerlijker over hun politieke mening durven te zijn en feller en extremer reageren. De ontremmende werking die de online anonimiteit met zich mee brengt zou ook van invloed op het gebruik van drogredenen kunnen zijn. De reden dat mensen het gebruik van drogredenen vermijden is om gezichtsverlies te voorkomen (Van Eemeren & Houtlosser, 2006). Wanneer iemand anoniem is, is de mate waarin gezichtsverlies geleden kan worden veel geringer. Dit zou kunnen verklaren waarom mensen in de online wereld gebruik durven te maken van drogredenen. Of er in de online wereld meer drogredenen dan in de offline wereld gebruikt worden is echter niet bekend. Onderzoek waarin een vergelijking tussen het gebruik van drogredenen in de online en de offline wereld wordt gemaakt zou dit moeten uitwijzen.

Het aantal drogredenen werd in dit onderzoek in relatie tot het aantal reacties bekeken is. Op deze manier kan een lange reactie met meerdere drogredenen tot een groter aantal drogredenen per reactie in de resultaten leiden. Het zou bijvoorbeeld zo kunnen zijn dat er in de reacties op de mannelijke opiniemaker vaker sprake was van lange reacties met veel drogredenen. Het is echter de vraag of het voor een volgend onderzoek aan te raden is om het aantal drogredenen in relatie tot het aantal woorden te bekijken. Enerzijds lijkt het een betere weerspiegeling van het aantal drogredenen in de reacties, omdat het aantal drogredenen over een gelijk aantal woorden wordt berekend. Anderzijds biedt het vergelijken van het aantal drogredenen in relatie tot het aantal reacties wellicht een betere representatie van de werkelijkheid. Voor vervolgonderzoek zal daarom ten eerste onderzocht moeten worden of het beter is om het aantal drogredenen in relatie tot het aantal woorden of het aantal drogredenen in relatie tot het aantal reacties te berekenen.

Een beperking van dit onderzoek is dat er enkel naar de reacties op één mannelijke en één vrouwelijke opiniemaker gekeken is. De verschillen die in de reacties op de opiniemakers gevonden zijn, zijn dus niet met zekerheid terug te leiden tot het feit dat het om reacties op een man en een vrouw gaat. Externe factoren zoals politieke kleur, inhoudelijke argumentatie, bestaande attitude, schrijfstijl en het medium kunnen ook een rol gespeeld hebben bij de manier waarop mensen hun reactie schreven.

Een andere beperking van het onderzoek is het materiaal dat gebruikt werd. De artikelen stammen uit 2013 en 2015, tussen de publicatie van de artikelen en het plaatsen van de reacties zit dus twee jaar. De Zwarte Pietendiscussie zou in de loop der jaren veranderd kunnen zijn. De verandering van de discussie zou een alternatieve verklaring voor het verschil in de reacties op Asscher en Halsema

kunnen bieden. Een mogelijke verandering van de discussie zorgt er ook voor dat de resultaten van dit onderzoek niet veralgemeniseerd kunnen worden naar de huidige situatie en naar toekomstige situaties. Bovendien zijn de resultaten niet generaliseerbaar voor het algehele verschil in reacties op mannen en vrouwen in de online wereld, omdat in dit onderzoek alleen de reacties wat betreft één discussieonderwerp zijn geanalyseerd.

De reeds genoemde beperkingen dat er enkel naar twee opiniemakers werd gekeken, dat het materiaal uit 2013 en 2015 stamt en dat enkel reacties uit de Zwarte Pietendiscussie werden geanalyseerd, werd ondervangen door het feit dat tien andere bachelorstudenten ook reacties op een mannelijke en een vrouwelijke opiniemaker onderzocht hebben. Hierbij werden reacties over verschillende discussieonderwerpen bekeken. In totaal zijn er dus reacties op elf mannen en elf vrouwen onderzocht. Uit een aantal andere onderzoeken bleek ook dat er meer gebruik werd gemaakt van drogredenen in negatieve en neutrale reacties dan in positieve reacties, maar niet in elk onderzoek werden soortgelijke resultaten gevonden. De resultaten van dit onderzoek wat betreft het gebruik van drogredenen in reacties op mannelijke en vrouwelijke opiniemakers waren niet in lijn met de bevindingen van de andere studenten. In dit onderzoek werden meer drogredenen in de reacties op de mannelijke opiniemakers gebruikt, maar over het algemeen werden er meer drogredenen in reactie op vrouwelijke opiniemakers gebruikt. Het feit dat er in reactie op Halsema minder drogredenen dan in reactie Asscher werden gebruikt, kan verschillende redenen hebben. Nog steeds zouden externe factoren een rol kunnen spelen. Om de invloed van externe factoren compleet uit te sluiten is het daarom aan te raden om in toekomstig onderzoek nog meer reacties op nog meer mannelijke en vrouwelijke opiniemakers te onderzoeken.

Belk (2013) toonde aan dat mensen in de online wereld langer nadenken over de inhoud van hun berichten dan in een gesproken discussie, omdat ze online hun gedachten moeten uitschrijven. Dit leidt ertoe dat mensen dieper nadenken over wat en hoe ze iets zeggen. Dat in de online wereld beter over formuleringen wordt nagedacht zou een indicatie kunnen zijn dat mensen in de online wereld minder gebruik maken van drogredenen dan in de echte wereld. Om aan te tonen of dit daadwerkelijk zo is, is onderzoek naar het verschil tussen het gebruik van drogredenen in online discussies en in *face-to-face* discussies noodzakelijk.

Ondanks de beperkingen biedt dit onderzoek wel inzicht in de manier waarop er online op mannen en vrouwen gereageerd wordt. Er is nog weinig onderzoek naar het verschil in reacties op mannen en vrouwen in de online wereld gedaan, maar in de actualiteit wordt wel vaak de suggestie gedaan dat er een verschil is. Aangezien de resultaten van dit onderzoek niet overeenstemmen met de resultaten van de andere tien bachelorstudenten, is verder onderzoek noodzakelijk om uitspraken te doen over de manier waarop er op mannen en vrouwen gereageerd wordt in de online wereld. Verder onderzoek naar het verschil in de reacties op mannen en vrouwen zal gedaan moeten worden om een duidelijk beeld van de gelijkheid, of het gebrek daaraan, op het internet te krijgen. Dit onderzoek biedt suggesties voor toekomstige studies.

Referenties

- Asscher, L. F. (2002). *Communicatiegrondrechten: Een onderzoek naar de constitutionele bescherming van het recht op vrijheid van meningsuiting en het communicatiegeheim in de informatiesamenleving*. Amsterdam: Otto Cramwinckel. Geraadpleegd van: https://pure.uva.nl/ws/files/3527594/24717_UBA002000631_06.pdf
- Belk, R. W. (2013). Extended self in a digital world. *Journal of Consumer Research*, 40, 477-500.
- College voor de Rechten van de Mens (2016). *Zwarte piet*. Geraadpleegd op 11 maart 2018, van: <https://www.mensenrechten.nl/toegelicht/zwarte-piet>
- Ellison, H. B., Hancock, J. T., & Toma, C. L. (2011). Profile as promise: A framework for conceptualizing veracity in online dating self-presentations. *New media & Society*, 14, 45-62. Doi: 10.1177/1461444811410395.
- GroenLinks (z.d.) *Geschiedenis*. Geraadpleegd op 10 maart 2018, van: <https://groenlinks.nl/partij/geschiedenis>
- Halsema, F. (2013). *Niet betreden!* Geraadpleegd op 10 maart 2018, van: <https://decorrespondent.nl/184/niet-betreden/4510777480-673ccf82>
- Herring, S. (1994). Gender differences in computer-mediated communication: Bringing familiar baggage to the new frontier. *American Library Association annual convention*, 27. Miami. Geraadpleegd van: <http://urd.let.rug.nl/~welling/cc/Herring-gender-differences-communication.pdf>
- Hoeken, H., Hornikx, J., & Hustinx, L. (2012). *Overtuigende teksten: Onderzoek en ontwerp*. Bussum: Coutinho.
- Jones, R., Boulos, M. N. K., Maramba, J., Skirton, H., & Freeman, J. (2009). Patient preferences for online person-person support. In N. Panteli (Ed.), *Virtual Social Networks* (pp. 52-74). New York: Palgrave MacMillan. Doi: https://doi.org/10.1057/9780230250888_4
- Lehtonen, S. (2013). *"Listen girl. Hitler is dead."* – Reception of a female public intellectual on Finnish online discussion forums. *Tilburg Papers in Culture Studies. Paper 46*. Geraadpleegd van: www.tilburguniversity.edu/babylon

- PvdA (z.d.). *Over Lodewijk Asscher*. Geraadpleegd op 10 maart 2018, van: <https://www.pvda.nl/over-lodewijk-asscher/>
- RTL Nieuws (2015). *Minister Asscher op Facebook: Zwarte Piet is een voorbeeld van stil racisme*. Geraadpleegd op 10 maart 2018, van: <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/binnenland/minister-asscher-op-facebook-zwarte-piet-voorbeeld-van-stil-racisme>
- Schellens, P. J. (2013). *De toon van het debat*. Afscheidsrede 11 januari 2013. Nijmegen: RU Nijmegen. Doi: <https://doi.org/10.5117/TVT2013.2.SCHE>
- Schoondorp, M. (2010). Sociale media en de kansen voor het onderwijs. *Mediacoach, vaktijdschrift over jeugd en mediawijsheid*, 2, 15-18. Geraadpleegd van: https://winkwaves.com/files/TS_Social_Media_apr2010.pdf
- Thijssen, P. (2008). Het is stil waar het nooit waait: online politieke fora als bakermat van publieke opinie. *Res publica: tijdschrift voor politieke wetenschappen*, 2, 169-178.
- Van Eemeren, F. H. & Houtlosser, P. (2006). Strategisch manoeuvreren, het model van kritische discussie en conventionele actietypen. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 1, 1-14. Geraadpleegd van: http://nl.aup.nl/wosmedia/1036/taalbeh_2006_nr1.pdf
- Van Eemeren, F. H. & Snoeck Henkemans, A. F. (2011). *Argumentatie: Inleiding in het analyseren, beoordelen en houden van betogen* (vierde druk). Groningen: Martinus Nijhoff.
- Walton, D. N. (1980). Why Is the 'ad Populum' a Fallacy? *Philosophy & Rhetoric*, 13, 264-278. Geraadpleegd van: <http://www.jstor.org/stable/40237163>.
- Walton, D, N.. (1998). *Ad hominem arguments*. Tuscaloosa, Alabama: The University of Alabama Press. Geraadpleegd van: [https://books.google.nl/books?hl=nl&lr=&id=-HTQY_b1_84C&oi=fnd&pg=PR11&dq=Walton,+D.+\(1998\).+Ad+hominem+arguments.+&ots=tBjEgO92cI&sig=kHiM_ap99TiUhFWEAsS4iaocvhc#v=onepage&q=doi&f=false](https://books.google.nl/books?hl=nl&lr=&id=-HTQY_b1_84C&oi=fnd&pg=PR11&dq=Walton,+D.+(1998).+Ad+hominem+arguments.+&ots=tBjEgO92cI&sig=kHiM_ap99TiUhFWEAsS4iaocvhc#v=onepage&q=doi&f=false)
- Walton, D. N. (2016). *Appeal to pity: argumentum ad misericordiam*. Albany, New York: SUNY Press. Geraadpleegd van: <https://books.google.nl/books?hl=nl&lr=&id=X7JzWpRV4T0C&oi=fnd&pg=PR11&dq=ad+misericordiam&ots=DVshTkINaQ&sig=CTV8zl3HuOoQn7XjbRtXUJ2k8-s#v=onepage&q=ad%20misericordiam&f=false>

Zwarte Piet is Racisme (2013). *Femke Halsema over zwarte piet*. Geraadpleegd op 10 maart 2018,
van: <https://www.facebook.com/zwartepietisblackface/posts/698650766829561>

Bijlage: Gecodeerde reacties

Reacties op Lodewijk Asscher

Imbasarah Mahardja Moenandar

Zucht, Lodewijk Asscher zal wel weer heel veel stront over zich heen krijgen voor zijn evenwichtige reactie. Los van het feit of je het wel of niet met hem eens bent. Hij heeft een mening gegeven en binnen de vrijheid van meningsuiting mag hij dat ook gewoon doen. Dat is iets wat menigeen vaak vergeet.

Geoff van Zalingen

Doe die man uit de regering.
Hij is niet meer bruikbaar.
Volkomen idioten kunnen we niet toestaan.

Geoff van Zalingen

Imbasarah Mahardja Moenandar Hij is vice premier! Op persoonlijke titel uitspraken doen is ongeloofwaardig. heeft u al aan belangenverstrengeling gedacht? Want zo werkt het bij de PvdA-soos. Altijd populistische uitspraken doen, die ze vaak niet kunnen waarmaken, met als uitgangspunt het vergaren van stemmen.
Ik deel uw mening niet over Ascher, maar ik waardeer wel uw respectabele benadering.

Egbert Kroon

Imbrasarah, toch heb ik hem dit geschreven: Beste Lodewijk Asscher, ik moet aannemen dat uw reactie uw persoonlijke mening is. Maar U bent politicus en vindt dat de politiek zich er buiten moet houden. Daar klopt al iets niet natuurlijk, maar gezien de reacties heeft U dat inmiddels wel begrepen (hoop ik). Wanneer Zwarte Piet overduidelijk niets met slavernij te maken heeft en U een stelletje oproerkraaiers een handreiking wil geven staat U natuurlijk niet stevig genoeg in de schoenen om uw taak te vervullen, U bent er toch voor het volk, ons volk, de Nederlander met zijn culturele waarden? U wijst mensen erop even na te denken, nou, dat advies wil ik U ook graag meegeven, succes ermee.

Riek Bogert

Stil racisme? Is dat een uitvinding van de PVDA?

Hugo van Otterloo

Dus we zijn beter af met groene of roze Piet denk jij.
Geloof me de discussie verplaatst zich dan naar de persoon Piet, een van oorsprong zwarte die een ander kleurtje heeft gekregen maar nog steeds moet opdraven voor zijn blanke meester.
Dit gezanik gaat niet stoppen voordat dit kinderfeest om zeep is geholpen. :-)

Roya Remy

En gewoon een minister begrijpt.....

Het racistisch oogmerkend feest staat symbool van witte superioriteit ten opzichte van zwarte inferieuren. De zwarte is volgens deze doctrine ondergeschikt aan de witte, zo wordt het ook taalkundig gemanipuleerd zoals: zwarte schaap, dag, bal, bladzijde, geld, zwartrijder enc. De gemiddelde hollander is met deze doctrine ingenesteld en ziet dat als geen kwaad, wel romantiseren ze hun eigen etnische benaming door Frans te spreken over hun huidskleur dat niet blank is maar wit, door deze hypocritische en diep racistische gedragspatronen zullen ze zich toch willen verschuilen achter dit zogenaamde kinderfeest terwijl hun ware aard en uitvinding namelijk... Apartheid rustig weer naar de volgende generatie wordt overgedragen zodat dit racistische ritueel instand dreigt te blijven, want jong geleerd om een racist te zijn is oud makkelijk gedaan en gelukkig krijgt de rest van de wereld er ook meer lucht van en de aap komt uit de mouw. Het is zwart en wit, nooit zwart en blank, blank is geen kleur definitie, het simpelweg glorificatie van de witte huidskleur, witte mogen dat doen maar niet over

de rug van een zwarte, want dat noemen we Apartheid of VOC gedrag. Apartheid wordt in geen enkele andere taal geassembleerd het blijft het nederlandse woord met het zelfde begrip, dat zegt al genoeg. De stichter der Apartheid is door de rest van de wereld ontmanteld, alleen hebben ze hier in Ned het zelf nog niet door.

Bronnen ter verificatie zijn ;www.black-face.com , mocht je er oprecht iets van willen opsteken en openstaan tot verlichting van je ontwikkeling !!!!!

Meredith Pancham - Cairo

Respect!

Warna Visscher

Wat een flauwekul zwarte piet is een kindervriend die samen met sinterklaas KINDEREN een feest geeft en verder niets .:Laat deze man zich met het besturen van Nederland bemoeien

Willy Brouwer

"Onze Nederlandse identiteit hangt niet af van de kleur van de schmink op het gezicht van Piet, maar van onze bereidheid om de diepere waarden van onze samenleving te verdedigen."

Daar kan ik mij helemaal in vinden. Maar waarom is het dan zo dat de voorstanders helemaal niets willen veranderen en de tegenstanders alles.

Want als dit echt gaat over dan mensen zich tot in het diepst van de ziel geraakt voelen, zou verandering al genoeg moeten zijn.

Zoals b.v. geen oorringen in, geen felrode lippestift op, haar wat van kroes tot stijl mag zijn. De schmink van het gezicht van roetzwart tot lichtroetbruin.

Maar dat willen de tegenstanders van zwarte piet ook niet, wat duidelijk is gebleken vorig jaar, door verschillende discussie op tv.

Ritva Juutilainen

En daar gaan wij weer discussieren over onze lieve Zwarte grappige Piet zijn de kleine kids racisten ze vinden toch leuk om pepernoten krijgen en lachen als Piet gek doet

Lous van Dorland

Gelukkig een minister die begrijpt dat het kinderfeest niet bedoeld is om anderen te kwetsen. Sinterklaas gaat om de verwachting en de spanning van de aankomst van Sinterklaas in Nederland met Pieten die leuk doen, het liedjes zingen, de schoen zetten, het Sinterklaasjournaal, pakjesavond met chocolademelk en cadeautjes. En welke kleur Piet heeft, doet voor de kinderen niets af aan het feest. Laten we Piet in alle kleuren maken, met vooral ook een paar zwarte voor de volwassenen die graag blijven kwetsen.

Anne Bennink

Asscher zal in zijn jeugd vast geen cadeaus met Sinterklaas hebben gekregen.

Geoff van Zalingen

Als Lodewiekes vindt dat de politiek zich erbuiten moet houden, dan moet hij beginnen zijn eigen kop te houden. Hij is PvdA-soos dat zegt genoeg.

Hij is juist stemming aan het maken, door van Zwarte Piet een discussie te maken.

Nederlanders reageren gewoon weer veel te emotioneel en doen onbewust aan de discussie mee.

Mensen moeten Sinterklaas vieren zoals zij dat willen.

Piet is zwart omdat de Moren nikkers zijn, dus geen bruine Pieten, want dan voelen negers zich

gediscrimineerd, geen gele Pieten, want dan krijg je de Chinezen op je dak, geen rode Pieten, want dan

worden de Indianen boos, en vooral geen blanke Pieten, want dan gaan er 14 miljoen Nederlanders de straat op
i.v.m. stigmatisatie!

Ruud Hagedoorn

Stil racisme is je eigen volk laten onthemen in eigen land!

Wim Kemmers

Lul niet lul!

Karin Geurts

dit is toch te gek voor woorden het is een kinder feestje!!!! NOOIT is er spraken van racisme geweest tot dat die gasten die het hier blijkbaar niet bevalt er over begonnen te zeuren..... ONZE cultuur ONZE normen en waarden aub dames en heren buitenlanders jullie maken gebruik van ONS land jullie worden in ONS land verzorgd en als dank krijgen we dit ????????????

Annemarie Van Zandt

Pvda zoekt de stemmen van de zwarte medemensen. Asser is al jaren een onderdaan van Marokko.
Een slappe zak eerste klas.

Ben Mathon

Dus als Zwarte Piet een symbool is van onderdrukte slaven, dan is Sinterklaas (zijn "baas") dus de slavendrijver. Ik stel er voor dat we die oude man dan ook maar gelijk afschaffen. Sorry kindertjes...

Sander Clement

+1 punt voor minister Asscher. Sentiment mag eerlijkheid niet in de weg staan.

Geen Voorkeur

afschaffen die zoi, pure racisme asher eindelijk heb je eens een keer gelijk

Fred Doe

Mag ik een teiltje?

Fred Doe

En hij wordt van uw belasting centen betaald!!! Geweldig!!!

Jules Zollner

Zijn de kinderen van Nederland wel naar hun mening gevraagd?
En wat hebben wij als ouderen daarmee te maken? Laat staan de regering?
De leiding van 't land is in de handen van totale gekken terechtgekomen.
We maken ons in de EU en in Amerika volkomen belachelijk.
Asscher dient zich diep diep diep te schamen de onnozelaar.

Al Wassatiya

Afschaffen die teringzooi , pure racisme wat jullie de kinderen aanleren en leugens ..hier heeft eindelijk ascher een punt

Annemarie Van Zandt

Ik voel me gekwets door de valse beschuldigingen van racisme door Asscher, Quinsy Halvegario en de VN die iedereen de maat nemen maar zelf niet in de samenleving staan.

Ik voel me gekwetst door de intolerantie van deze egoïsten die ons niet een onschuldig kinderfeestje gunnen.

Geertruida Poelstra

Zal nou echt een traditioneel feest zó veranderd worden? Omdat 5 á 10 % van de bevolking dat wil? Ik vind het onvoorstelbaar. Wat nou discriminatie, heb je wel eens een slaaf met van die grote oorringen en knalrode lippen gezien dan? Snappen ze dan echt niet dat deze hele discussie juist de discriminatie verergert?

Ik begrijp het niet.

Elise Caldwell-Bulgarelli

Ik vind dat mensen het verleden eens achter zich moeten laten en zich meer concentreren op het heden!! De politiek wordt nu in een hoekje geduwd en meneer Asscher voelt dat hij nu een mening moet hebben. Zou als ik hem was een paar maanden als donkerhuidige door het leven moet gaan en dan een mening hebben over zwarte piet!!

Monique Keijzer

Ik heb vroeger geleerd van negatieve gebeurtenissen een positieve te maken. Daar is dit een heel mooi voorbeeld van. Er zal vast een randje aan het ontstaan van onze knecht zitten, maar dat is heel lang geleden en iets waar wij ons niet schuldig aan hebben gemaakt. Nu is Sinterklaas en zijn zwarte Pieten een geweldig kinderfeest waarin de Pieten symbool staan voor ondeugd en onschuld. Jammer dat mensen zo in het verleden willen blijven hangen.....

Bandycoot Jansen

maar ja...mijn reactie of commentaar zal voor de zoveelste keer niet op prijs worden gesteld !! Nu is het zwarte PIET..hierna volgt de paashaas,want die heeft ,n mand vol eieren op z\,n rug dan volgt pinksteren en wat over blijft dat we met lede ogen moeten toezien hoe onze NEP-LANDERS ,n lam op straat slachten omdat er suiker bijhoort...in wat voor KUTLAND leven we nu ??? ze krijgen steeds meer rechten,en steeds minder plichten..als Asscher er zo over denkt..dan ook maar de JODEN-KOEKEN uit het assortiment !!!!!

Peter Janssen

stil racisme....deze regering doet niet anders

Evert van der Renst

Het hypocriete antwoord van Asscher is een discriminatie van de Nederlandse burger.

Floris Molhoek

Niet raar dat hij zich er mee bemoeit aangezien de meeste mensen die tegen zwarte piet zijn juist in het grootste geval bij hem hun handje op houden ;p

Rebecca van Baar

Hoe lang bestaat dit kinderfeest al? Als jij je hier niet bij thuis voelt verterk dan gewoon , niemand houd je tegen

Jacqueline Schols

Randdebiel die Asscher . Nsb er heette dat vroeger

Willem de Vos

Asscher de nieuwe stemmentrekker van de PVDA(joker)...hoe triest wil je het hebben...?

Raymond Bruggeman

Wat een enorme paardelul die Asscher. PvdA zuigt verschrikkelijk.

Willem de Vos

Voeg een c toe aan de naam Asscher,de man die de PVDA uit het slob trekt over de rug van mensen die niets rascistisch zien in zwarte Piet. Triest figuur en die/dat moet een land(mede) besturen..?

Bo Wegter

Ze zijn nu echt van de pot gerukt bij de pvda!! Uitroeien die hap bij de eerstvolgende verkiezingen samen met hun vriendjes van de vvd

Bertien Sour

Waar gaat het hier over : 500 Antiliaanse medeburgers zijn opeens tegen zwarte Piet. Jarenlang zijn ze hierin meegegaan tot een of andere Dope zuchtige wakker werd en ineens Zwarte Piet als discriminatie zag.

Minister Asscher, van Joodse afkomst zijn eigen religie in acht nemend ,zal niet lang meer duren dat ook jouw geloof naar de kl*te gaat.want jullie hebben dat minachtend volk een vinger gegeven en straks ben je 2 armen kwijt en dan zingen al die buitenlandse immigranten en al die immigrantjes die massaal de grens zijn overgestoken >>>Lang leve de lol <<<<

Staks hangt ook jou religie aan de kapstok jeeminee wat zullen je ouders trots op je zijn.Lang leve PVDA ,,Op naar 2017 ,heb je je natje al op de drogen.

Loes Vink

Tja, je kunt je beter met Zwarte Piet bemoeien; anders moet je misschien wel ergens anders ingrijpen. DAAR kijken 'we' liever de andere kant op <https://www.facebook.com/250326141784987/photos/a.250328661784735.1073741828.250326141784987/506357119515220/?type=1&theater>

Hanny Doornbos-Looijer

Schijnheiligheid troef, typisch voor PvdA mensen.Meewaaien met alle winden, Man neem stelling als je een echte Nederlander bent en dit is niet discriminerend bedoeld.

Marcel Lenssen

WTF sinterklaas is geen sinterklaas zonder zwarte piet.Laat anderen ook maar de nederlandse waarden en normen respecteren, wat een eikel. in de as la met hem. straks mogen we ook geen wit bier meer zeggen.

Marcel Lenssen

Onze regering wuift het racisme toe om ons af te leiden van de werkelykheid namelijk het ineem storten van de EU

Linda Van de Weerd

Het is een symbool van racisme geworden omdat anderen dat er van gemaakt hebben niet omdat het dat al was

Gerda Wiesell

Minister Asscher heeft geen idee waar hij het over heeft. Maar..... de zwarte kiezers ja, die wil de Pvd A wel hebben hoor! Want met de allochtone kiezers wil het niet zo lukken he? (om van de geboren Nederlanders maar te zwijgen). En dus verloochenen we gewoon het Nederlands erfgoed als PvdA. Tot na de verkiezingen, dan gaan ze weer: Met de kennis van nu..... onderste steen.... niet rusten voor.....boven water halen.... En dan vertroetelen ze weer een andere mogelijke kiezersgroep... Landverraders!!!

Tonnis Bakker

Zwarte Piet is overigens zo ongeveer wel de enige allochtoon/ neger, waar alle racisten en xenofoben hier voor in de bres springen.

Overigens is al uitgezocht of Sinterklaas wel echt een Goed Heiligman was en niet zoals net als diverse katholieke geestelijken z'n handen niet thuis kon houden? Anders krijgen we die discussie straks ook nog.

Overigens denk ik, dat er in dit land veel belangrijkere zaken zijn om je druk over te maken.

Marianne Berk

Hij heeft blijkbaar niet door dat er belangrijkere zaken zijn dan je druk te moeten maken om zwarte piet een fictief persoon ook nog Het is gewoon lachwekkend dat die Asscher daar nog over durft te praten .Nu nemen ze de PVDA helemaal niet serieus meer .Zou maar heel snel als politiek zich helemaal niet meer bemoeien met kindervermaak .Als ze flink zijn dat ze dat ineens en voor altijd afkappen als ze over de grens er weer over zouden beginnen

Rinus van Gent

Heeft hy dat praten en schrijven van Frans Timmermans geleerd.

Hans Krechting

Hr Asscher, jij mag jou Sinterklaasfeestje houden met Witte/gekleurde Pieten.

Houden wij gewoon het onze met zwarte Pieten.

En laat ons verder gewoon met rust.

Hebben we beiden ons zin. OK..??

John van der Zijde

Einde PVDA !!!

Annemiek van Zanten

PvdA -streken voor stemmen van allah-tonen of andere mensen die niets op hebben met Hollandse tradities. Werken voor zo min mogelijk geld-belasting betalen - meelopen met de V.N. en de E.U. - globalisering van de wereld. Dat is het motto. Huh? Slavernij?

Jos Heij

de PVDA leert het nooit 93% is er op tegen dat het verandert en wat zegt pvda???

noemt de pvda dit democratie ons van alles door de strot duwen terwijl de meerderheid voor het blijven is van het sinterklaas feest zoals het is maar zo gaat het met vele onderwerpen de bevolking is tegen en ze gaan gewoon door

Ja mensen dat betkend maar 1 ding dat er niemand meer op moet stemmen op zulke partijen wij hebben de macht

Monique Roose

Gouden koets ook verbieden , de tekeningen erop heeft ook met slavernij te maken mijnheer Asscher

Roy Post Lenie Biesemann

hoe verraad je je cultuur gewoontes

wegwezen asscher

Cosmic Ray

Met de laatste opmerking van Ascher ben ik het eens: "Onze Nederlandse identiteit hangt niet af van de kleur van de schmink op het gezicht van Piet, maar van onze bereidheid om de diepere waarden van onze samenleving te verdedigen."

M.a.w. Tuurlijk kan Piet zwart blijven en iedereen moet opstaan om de NL traditie's te verdedigen tegen zij die onze traditie's de das om willen doen.

Of begrijp ik die P.V.D.A.er niet?

http://s6.postimg.org/ax98bvlgl/Ascher_tegel.jpg

Reacties op Femke Halsema

Lisette Riepen

De geschiedenis van Sint Nicolaas.

St. Nicolaas is op latere leeftijd gevlucht naar Spanje, oorspronkelijk is hij een bisschop van Turkse origine en nationaliteit! Uit een Turkse havenplaats van destijds aanzienlijk belang. Hier is hij internationaal beroemd geworden omdat hij destijds zeer onorthodox (zwarte, Afrikaanse) kindslaven bevrijdde van de slavenschepen die de haven aandiende en ze als knecht in dienst nam.

De betaalde baan "knecht" gaf deze kindslaven een onafhankelijke, zelfstandige status.

Het is hierdoor dat St. Nicolaas als kindervriend door het leven gaat en zijn zwarte knechten zijn van oorspronkelijk bedoeld als symbool TEGEN slavernij en onderdrukking. Een beter symbool tegen racisme dan Sinterklaas is er dus eigenlijk niet.

Misschien als meer mensen dit zouden weten, stopt deze discussie eindelijk en kunnen we gewoon met z'n allen genieten van een prachtige traditie!

Rosanne Sterk

Doe effe normaal, als je er niet tegen kan dat het in NEDERLAND zwarte piet heet, rot dan op naar je eige land en ga ons hier niet lastig vallen met dit FOCKING ONZIN gedoe !!!!!!!!!!!!!!!

Max Zegers

Halsema is geen racist maar haalt wel haar kinderen van een zwarte school af. Verder predikte La Halsema voor een samenleving met voor iedereen 'behoud van eigen cultuur' waarbij vreemd genoeg de Nederlandse cultuur als eerste dient op te rotten.

Rosanne Sterk

Hahaha wat een kneusjes toch weer, in Suriname vieren ze het ook daar zeiken ze toch ook niet over zwarte piet? Maarja mensen moeten altijd wat te zeiken hebben... en met "ons" bedoel ik wij Nederlanders, heel erg moeilijk natuurlijk om dat te begrijpen?

Kristina Marić

Hulde!

Marjon Chirill

Nederland was het laatste land in de wereld die de slavernij in 1863 afschafte onder druk van vooral de Engelsen en de Amerikanen.....Ned. wilden hun 'cultuur in het buitenland' in 'veroverde' overzeese gebieden niet opgeven die arme schapen...het had Nederland immers een GOUDEN EEUW doen ervaren. Hoeveel geld wordt er nu niet verdient met Sinterklaas? Natuurlijk wil men het niet opgeven en als de 'cultuur van racisme' maar in stand gehouden wordt he. Ook de kindjes worden zo opgevoed want kijk maar hoe lang een dom en racistisch 'cultuur feest' in stand gehouden wordt als herinnering aan een barbaars verleden.

Tamara Werdekker

Megolen

Iloa Justin Nova l'Abée Lemmers

Idd tradities moeten niet veranderen....en zeker niet door mensen die in ons land komen wonen!! Pas jezelf gewoon lekker aan ipv hier zielig te lopen doen!! Sinterklaas moet gewoon blijven!! Wij hebben niets met de moskee...dus die kunnen dam ook weg!!

Kristel Eavis

Ik zag gisteren een filmpje waarin iemand zei dat het de Nederlanders die zo vast houden aan zwarte piet empathie missen. Ze kunnen zich niet een hun donkere nederlander in leven. Waarschijnlijk omdat de blanke nederlander nooit eeuwen onder de dwang van een ander ras heeft moeten leven.

Hij zei dat als de sinterklaas een man met een Duits accent met een Hitlersnor zou zijn en de piet

mensen met blanke mensen en een kenmerkende neus dat dezelfde Nederlanders buiten zinnen zouden zijn, omdat het volgens hun verwijst naar wo2.

Ik vond het een hard en naar voorbeeld, maar als ik zo koppig als de pro-zwarte piet mensen zou zijn zou ik ook kunnen zeggen: nee hoor, dat zijn geen hitler en de joden, die man heeft gewoon een Duits accent en een rare snor. Dat zijn geen zielige joden, kijk hoe vrolijk ze rond springen.

Maar dat verandert niks aan het feit dat we zo een hoop mensen zouden pijnigen en dat wil ik niet.

Willen we elkaar als Nederlanders kwetsen? Nee, toch? Als het voor sommige het uiterlijk niet uit maakt "we zien zwarte piet niet als een zwarte man" en de andere gekwetst worden door hetzelfde beeld omdat het veel gemeen heeft met een naar verleden, waarom dan zo moeilijk doen over het aanpassen hiervan?

En dan hebben we het niet over de hele traditie want sint komt nog steeds op zijn stoomboot met zijn mijter, staf, grote boek op zijn paard. Hij kan nog steeds geholpen worden door vrolijke hulpjes. Pepernoten, taaitaai poppen en chocolade letters blijven in de winkelschappen en we trekken nog steeds elk jaar lootjes om voor iemand een surprisecadeau te knutselen.

We vieren het allemaal samen zonder een negatieve bijmaak: dit hierboven is voor mij de traditie van het sinterklaasfeest, niet het uiterlijk van zwarte piet.

Piet is pas zwart sinds 1935. Zwarte Piet zoals we hem kennen bestaat nog geen 100 jaar. Dat is geen traditie.

Sterker nog vanaf 1500 tot 1850 had sint niet eens een knecht.

Dus waarom vast houden aan een figuur dat door steeds meer Nederlanders en de rest van de wereld als racistisch wordt gezien?

Wilma Klinkhamer

Ach nee was net zo blij dat we van der af waren van Femke. Nog nooit zo een doos meegemaakt in de politiek. Wat een verschrikkelijke geitenwollen sokken muts...zit niet te wachten op een collum van haar hoor.

Hendrika De Bruin

Je kan het ook zo zeggen dat degene die er een punt van maken ook volwassen zijn en zich aangesproken voelen door een kinder feest.

Ik weet niet hoor maar zwarte piet is niet echt maar gewoon een man of vrouw met geschminckt gezicht.

Beetje dom als je je daar door gediscrimineerd voelt.

Maar ach dat is mijn mening.

Kate Donkor

Weet je wat t is: mensen VOELEN ZICH beledigd. En zwarte piet afschaffen is wat dat betreft gewoon symptoombestrijding. Iedereen kan zich om wat dan ook beledigd voelen maar is dat dan mijn probleem? Als ik nou iemand ben die zich noot beledigd voelt omdat ik ervoor kies om dat niet te voelen? Anders er tegenaan te kijken. Moet ik me dan maar aanpassen aan al t volk dat zich beledigd voelt? Je hebt zelf in de hand of je je beledigd voelt of niet tenzij je persoonlijk beledigd wordt. Of zie ik dit nou verkeerd? Het mooie van Nederland vind ik juist dat we ons als multiculti niet gek laten maken door anderen. We zijn hollands, multi cultu en daar zie je op allerlei wijze dingen van terug. Ik vind dat je verantwoordelijk bent voor je eigen beeld en daar hoeven we de wereld niet naar te boetsen. Het hele slavernij gebeuren ook. Tjonge jonge. Dat is toch voorbij? Zullen we anders gewoon met onze kop in t verleden blijven duiken. He weet je al die medicijnen van bayer zijn met behulp van joden gemaakt in de tweede wereldoorlog en de snelwegen her en er ook. Laten we die dan vooral niet gebruiken want daar hebben jodenslaven aan gewerkt en zijn ervoor gestorven. Of is dat niet beeldend genoeg om er aanstoot aan te geven? Nogmaals je bent verantwoordelijk voor je eigen beeldvorming. Dus nee geen reden om piet te veranderen

Kristel Eavis

wat is er multiculti aan een land wat jaar in jaar uit een deel van zijn bevolking blijft kwetsen?

Jermain Bel

Het Parool schrijft het volgend.

Burgemeester Eberhard van der Laan van Amsterdam wil graag in gesprek met tegenstanders van de sinterklaasintocht in de hoofdstad. De burgemeester begrijpt de gevoeligheden, aldus een ambtenaar namens Van der Laan donderdag tijdens een hoorzitting.

Het gemeentebestuur zou graag zoeken naar een vorm waarin iedereen zich kan vinden, maar zonder de sinterklaastraditie geweld aan te doen.

Ook het comité dat de jaarlijkse intocht organiseert, deed een handreiking naar de 21 Amsterdammers die een bezwaar indienden tegen de intocht met Zwarte Pieten. 'Aan de traditie kunnen we niet zo veel veranderen. Maar we willen kijken naar de toekomst. We hopen een oplossing te kunnen vinden om een feest te organiseren voor iedereen.'

De bezwaarschriftencommissie brengt zo snel mogelijk en uiterlijk op 5 november een advies over de verleende vergunning uit aan de burgemeester.

Na afloop van de hoorzitting in het stadhuis liepen de gemoederen hier en daar hoog op. De massaal toegestroomde sympathisanten van de actie 'Zwarte Piet is racisme' discussieerden heftig verder op de gang. Een camerateam van PowNews werd uitgejoeld en belaagd.

Steun

Tientallen sympathisanten van de actie 'Zwarte Piet is racisme' waren voor de hoorzitting naar het stadhuis gekomen om de bezwaarmakers een hart onder de riem te steken. Het zaaltje waar de hoorzitting was bleek te klein voor de toestroom van voornamelijk Surinaamse en Antilliaanse Nederlanders. Voor de Zwarte Piet-tegenstanders die niet meer naar binnen konden, werd een aparte ruimte ingericht met een live videoverbinding.

De bezwaarmakers hopen de vergunning voor de feestelijke intocht op 17 november van tafel te krijgen. Zij vinden dat de gemeente Amsterdam geen toestemming mag geven voor het evenement, onder meer omdat het door de aanwezigheid van tientallen Zwarte Pieten een openlijk discriminerend karakter heeft.

Negatieve effecten

Initiatiefnemer van de tegenbeweging Quinsy Gario waarschuwde de gemeente onder meer voor de negatieve effecten die de intocht kan hebben op de internationale betrekkingen en handelsmissies van de stad. 'De openlijke discriminatie leidt tot internationale weerzin.' Documentairemaakster Sunny Bergman diende naar eigen zeggen 'als blanke Amsterdammer' bezwaar in, omdat zij zich gekwetst voelt door het fenomeen Zwarte Piet. In een geëmotioneerd betoog zette zij uiteen hoe haar kinderen op school onbewust racistische stereotyperingen krijgen opgedrongen.

13u23

Chanel Heurter

Als ze die pieten wit gaan make moete wij blanke ons gediscrimineerd voelen !

Rosanne Sterk

Wat nou belediging? Donder op man hier word je toch gek van, nooit is er wat mis met zwarte piet, en nou oppeens gaan mensen moeilijk doen, WTF is er met Nederland aan de hand joh achterlijke zooi hier kan ik me zo kwaad om maken !!!!

Glen Jules

Helemaal mee eens!

Meningen mogen verschillen maar hou onderstaande punten in gedachte als je een discussie aangaat!

*Een discussie zonder respect voor elkaar of elkaars mening is als een munt werpen in een bodemloze put. Het komt nooit aan.

*Een discussie waar het schelden de rede overheerst is op niets gebaseerd.

*Ga een discussie niet aan met als doelstelling je gelijk te krijgen, maar ga de discussie aan met als uitgangspunt iets van elkaar te leren.

Jacky C. Soares

Het kon en was ooit anders zie filmpje, krampachtig vasthouden aan verandering in negatieve of kwetsende zin, is echt van den zotten!

http://youtu.be/65ERQNg_Fcc

Jeffrey Muste

Sinterklaas houd van zijn pieten en zonder pieten geen sinterklaas. Ik heb zwartepiet nooit als slaaf of dienst knecht gezien. Voor mij was zwartepiet leuker als sinterklaas omdat sinterklaas iets engs over zich had. Maar na deze hele commotie zal ik bij de eerste beste piet die ik zie een slaaf zien.

Onderworpen aan een man met een langewitte baard. Ik vind het ook wel erg zielig dan dat de pieten dat ze gedwongen worden om vrolijk te doen en kinderen moeten blij maken. Meschien moeten we dan witte pieten gebruiken!! Ohnee dat is dan ook weer discriminatie. Meschien heeft de kerstman elfen over??? Ohnee dat zijn voornamelijk lilliputters dat mag dan ook niet!!! Aangezien we in een digitale wereld leven kunnen we ook cyberpieten inzetten die zie je niet.

Feisal Huisden

Nice!!!

Verstandige mensen begrijpen het!

Ronald Ronald

Dan vind ik ook dat de Blanke-vla uit de schappen moet. Voel ik me namelijk ook gediscrimineerd. Het woord Blanda door de indische gemeenschap mag ook niet meer gebruikt worden, De Jodenkoeken moeten uit het schap, ook discriminatie. En wat denk je van Magere Yoghurt... zielig voor alle slanke mensen in Nederland.

Xander de Man

Goed punt!

Diederik Cames van Batenburg

Mijn theorie over waarom mensen boos reageren op de discussie: Zwarte Piet racistisch vinden is een beschuldiging. Het maakt een onschuldig feest schuldig, en dat feest is deel van onze (onschuldige)jeugd of die van onze kinderen (om maar niet te spreken van sinterklaas, die in onze jeugd het voorbeeld van de goedheid zelve was). Het raakt dan best diep.

Onschuld is inderdaad kwetsbaar, en de discussie máákt het al schuldig. Net zoals iemand die vrijgesproken wordt van een zedenzaak nooit meer echt onschuldig is.

Speelt ook nog de vraag: Zwarte Piet verwijst naar racisme, maar mensen die van Zwarte Piet houden, zijn zij racist? Kan iets racistisch zijn zonder racist?

Tamara Werdekker

Wat een megoooooool

Joeri Vlug

En ik ben benieuwd hoe lang het gaat duren voordat we beginnen te zeiken over kerst aangezien er altijd kleine mensen of zelfs kinderen worden gebruikt in films als hulpjes van de kerstman, dat is dan discriminatie tegen over kleine mensen en als kinderen zelfs kinder arbeid :'). Dus je kan je overal druk om maken of gewoon accepteren en het niet vieren als je er zo'n probleem van maakt.

Joeri Vlug

Als we de zwarte pietten afschaffen dus niet meer zwart maken, en dan zullen er vast weer mensen moeten aanmelden als nieuwe pietten voor de intocht en stel je voor dat er een donker iemand mee wilt doen? dat kan dan dus niet meer :) en dan krijg je weer dat gezeik dat het discriminatie is dat een donker iemand niet mee mag doen. Dus er zal vast altijd wel iets te zeiken zijn over discriminatie het is maar hoe je het ziet.

Tycho Vink

Of je geeft ze gewoon zwarte vegen. Klaar

Mieke Vink

Please geen gele pietten want dan krijgen we de hele aziatische bevolking over ons heen, ook geen rode pietten want dan komen alle indianen in opstand, groene pietten zijn ook geen optie, landen de marsmannetjes hier om ons wat beschaving bij te brengen. En zo wordt, wat vele als een onschuldig kinderfeest zien, om zeep geholpen.

Tycho Vink

Zwart kroeshaar, rode lippen en schone kleren. Fuck Logic. Zwarte piet is een zwart persoon dat kan je nou eenmaal niet ontkennen.

Moreno Dundas

(...) "Waarom wordt er zo kinderachtig gereageerd(...)"

Omdat het een kinderfeest is :-)

Gekheid, ze slaat de spijker op zijn kop. Heel mooi geschreven!

Chantalle Vermeulen

En ik heb nog nooit een neger gezien die Piet heet!!!!

Rck Kanhai

Conclusie...Tis tijd voor Piet om te gaan. ...niet meer van deze tijd...

Khalid El Bouayadi

Maar toch wel goed verwoord...

Gwen Del Secreto

Helaas is het zo dat er nog steeds racisme is en niet alle mensen gelijke kansen hebben in onze maatschappij, genoeg mensen die hun ogen sluiten en of het interesseert ze niet. Zwarte piet is niet meer van deze tijd en zal in de toekomst hoop ik niet meer bestaan. Betreft mijn eigen kinderen ik zal ze eerlijk zeggen dat Sinterklaas niet bestaat en als ze goed hun best doen op school krijgen ze een leuk cadeau, ach voor kinderen maakt het niet uit wat voor feestje het is ze vinden het toch wel leuk, dus ook ZONDER zwarte piet!

Kcir Roog Ed Nav

Als ik later kinderen krijg zal ik ze Uitleggen dat Sinterklaas niet bestaat. Ik ga niet liegen tegen mijn kind. Verder niks tegen de traditie maar kom op mensen het is 2013. Verander zwarte piet in piet en geef m verschillende kleuren. Weg met dat achterlijke karakter zwarte piet. Hoezo begrijpen mensen niet dat het kwetsend is? Spreekt toch voor zich.

Stephen Donkor

hmmmm soms is het waarheid niet zo makkelijk weggelaten? Piet Zwarte of Zwarte Piet ? Het is wwat hij doet of betekend!

Arjen Boender

Dank, Femke! Laten we gewoon kleurenpiet invoeren (idee van iemand in de volkskrant laatst). Zijn we van al het gezeik af, hoeft Piet ook niet meer door de schoorsteen en kunnen ALLE nederlanders boos worden dat de kerstman sinterklaas verdringt.

Gerben Koster

Ze slaat de spijker op de kop.

Jermain Bel

'Het Sinterklaasfeest is ooit begonnen zonder Zwarte Piet en het wordt tijd om ermee door te gaan zonder Zwarte Piet.' Voor de Amsterdamse wethouder André van Es staat vast dat de zwarte knecht van Sinterklaas zijn langste tijd heeft gehad. Daarmee is zij de eerste bestuurder in het land die openlijk afstand neemt van het fenomeen dat onlosmakelijk verbonden lijkt met het heerlijk avondje. Als het aan de wethouder ligt, maakt het geschminkte gezicht van de pieten plaats voor een enkele roetveeg. Dat is ook het voorstel van John Helsloot van het Meertens Instituut. 'Zwarte Piet is in essentie een racistisch fenomeen,' zegt de onderzoeker vandaag in een interview met deze krant. 'Het verschijnsel staat in de traditie van een oude opvatting dat een dienende rol donkergekleurde mensen nu eenmaal het beste past.' Helsloot wijst op de ratificatie door Nederland van de Conventie voor de bescherming van het immaterieel erfgoed. 'Een prachtige gelegenheid om afscheid te nemen van Zwarte Piet.'

Pamela Bryson

Mijn complimenten, Amen !

Annemiek Merram

fijn beschreven, dank je wel femke

Tami Ra

Dus ik ben een buitenstaander als ik iets (in haar ogen) lelijks zeg over zwarte piet zeg? Mooi is dat zeg!

Rieke Rachel VetRijsd

Ik denk aan oranje piet met een gele wilderspruik!

Otto de Ruijter

Juistem. Plus: Sinterklaas is een 3D-kinderillusie. Een serieus onderwerp verdient een betere metafoor dan die ouwe sok.

Renate van Klaveren

Femke gelijk heb je maar welke ras ben je geen volbloed bakra

Ejam Wml Pormes

Bravo

Robin Hiert

Goed gesproken Femke. Wanneer kom je weer terug bij Groenlinks? ;)

Cultuur of niet. Ik denk dat het belangrijk is welk signaal je de wereld in wilt sturen. En hoe dit over zal komen op mensen en hen eventueel zal beïnvloeden. Star Trek uit de jaren 60 is een goed voorbeeld hoe je een positief beeld de wereld in stuurt. Een televisieserie waar een amerikaan, aziat, rus, schot, zwarte vrouw en een buitenaards wezen samenwerken op de brug van een ruimteschip in

een tijd dat dit spraakmakend en niet vanzelfsprekend was. Een signaal van gelijkwaardigheid en respect wat nog altijd een invloed heeft op de kijkers en fans. Dus ik vraag mij af, welk beeld stuur je de wereld in met deze Sinterklaas traditie en wat is het effect? Is het wel zo onschuldig en wat is dan de culturele waarde?

Zaire Krieger

Ben blij dat mensen het beginnen in te zien.

Karlijn Esman

heel sterk!!

Joëlle Raus

Goed stuk, de vinger op de zere plek.

El Osie

Goed punt

Yorel Cairo

Kennelijk heel erg kwetsbaar.